

Внесення змін до істотних умов договору про закупівлю з огляду на біржові котирування

Прим. ред.: дана стаття написана за попередньою редакцією Закону України "Про публічні закупівлі".

Питання підвищення ціни після укладення договору про закупівлю має всеохопний характер. І якщо з більшістю випадків зміни істотних умов договору відповідно до пункту 7 частини 4 статті 36 Закону України «Про публічні закупівлі» ми розібралися, то щодо підстави для зміни біржових котирувань не маємо чітких вказівок законодавця.

Актуальність питання зміни цін викликана закупівлями природного газу. Непоодинокими є випадки, коли визначена на підставі тендеру ціна потім багаторазово підвищується в результаті підписання додаткових угод. При цьому ціни можуть змінюватись у зв'язку зі зміною біржових котирувань. У більшості договорів сторони угоди залишають за собою право змінювати ціну, але конкретних деталей не прописують. Закон детально не встановлює порядок зміни, що слугує передумовою виникнення поля для зловживань у результаті кількарізного підвищення ціни, створює передумови до маніпулювання недобросовісними постачальниками та спричиняє перевитрати з бюджетів різних рівнів на оплату спожитого газу за підвищеними цінами.

Міністерство економічного розвитку і торгівлі України роз'яснює, що внесення змін до договору в даному випадкові може відбуватися виключно в разі, якщо в договорі передбачено порядок зміни ціни, а їх внесення повинно бути обґрунтованим та документально підтвердженим.

Отже, спробуємо визначити, що таке «біржове котирування», для яких товарів його доцільно використовувати та яким чином застосовувати ціни біржового ринку як індикаторів для коригування цін укладених договорів.

«Біржове котирування» — це фіксація фактичних контрактних цін та виведення типової або середньої ціни за біржовими угодами певного періоду, яка відображає вартість одиниці товару (лота) при типових обсягах та умовах торгів. Котирування є публічним показником, який розраховують Platt's, Argus, Thomson Reuters, Bloomberg або інша інформаційно-аналітична та/або консалтингова компанія чи біржа за відкритою методологією. Відповідно до Податкового кодексу показники Platts — індекси, що офіційно визначені світовим інформаційним агентством Platts та є базою для використання суб'єктами господарської діяльності.

В усьому світі біржа є надійним джерелом інформації щодо ринкових цін. Котирування цін, що визначаються за результатами біржових торгів природного газу, є визнаними бенчмарками для ринку, оскільки ціни на біржах формуються в умовах конкурентного та

прозорого ринку на підставі попиту та пропозиції із забезпеченням механізмів клірингу та управління ризиками.

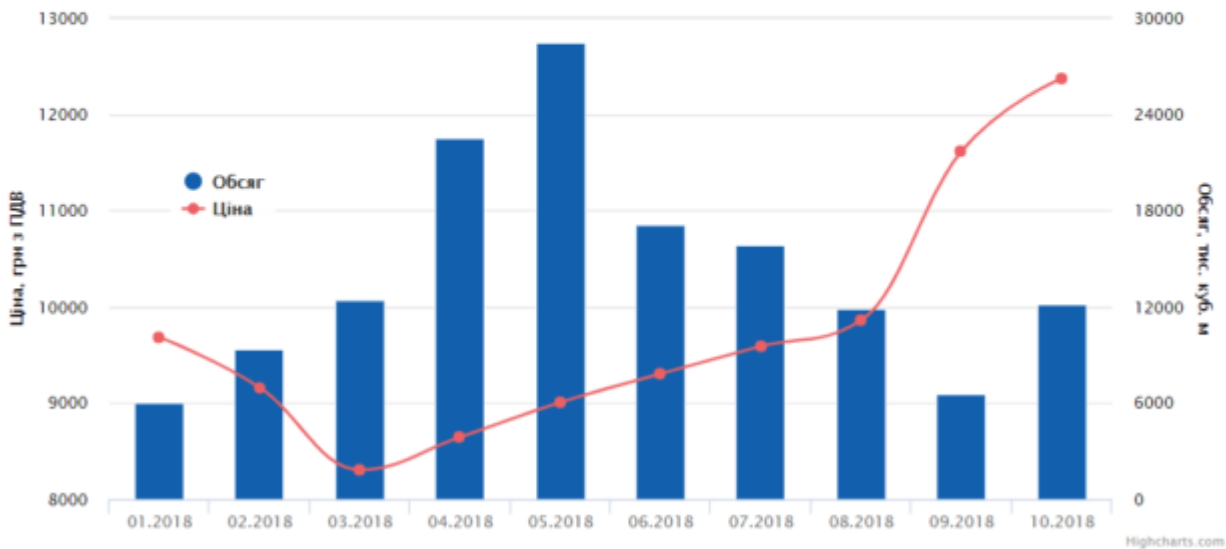
Єдиним біржовим майданчиком в Україні, що забезпечує ринок інформацією про біржові котирування, є ТБ «Українська енергетична біржа» (далі — ТБ «УЕБ») (www.ueex.com.ua). ТБ «УЕБ» організовує торгівлю широким спектром енергоресурсів та природним газом зокрема. Ціни на біржі відображають рівень цін на ресурс українського приватного видобутку й трейдингу саме в Україні. У багатьох випадках при визначенні рівня біржових котирувань приводиться рівень цін, що склався на європейських енергетичних біржах. Але різні цінові зони зазвичай мають різні ціноутворюючі фактори, тому українському споживачеві недоречно і зазвичай не вигідно рівнятися на іноземні паритети. Звісно, беззаперечним є факт, що ціни найбільш ліквідних європейських хабів (наприклад, TTF, NBP) відображають рівень ринкових цін. Приведена вартість природного газу на цих хабах до кордону України може бути застосована у внутрішньому ціноутворенні, але лише як верхній поріг ціни.

Експерти ТБ «УЕБ» окреслюють перспективи впровадження європейських директив у рамках гармонізації системи державних закупівель в Україні зі стандартами ЄС, що повинні бути імплементовані в Україні до кінця 2018 року (Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.02.2016 № 175): «Поступова лібералізація енергетичних ринків в Європі та світі призвела до трансформації формули ціноутворення природного газу. Світ поступово відмовляється від ціноутворення з прив'язкою до цін на нафту та переходить до ціноутворення на підставі короткострокових спотових контрактів, що формуються на газових хабах в результаті біржових торгів, де регульована і контрольована багатостороння торговельна структура природно гарантує ринкові ціни».

Торги природним газом на [ТБ «УЕБ»](#) проходять із січня 2017 року. Інформація щодо середньозважених цін угод із січня 2017 року (на малюнку нижче).

Природний газ

Дата	Товар	Базис	Обсяг, од. вим.	Ціна, грн з ПДВ	Відхилення, грн.	Відхилення, %
10.2018	Природний газ	віртуальна торгова точка	12124.51 тис. куб. м	12 369,21	+753,94	+6,49%

Публікацію даних здійснюють максимально оперативно за результатами кожної завершеної торгової сесії. Котируваннями ТБ «УЕБ» користуються Державна фіскальна служба України, Національне антикорупційне бюро України, Антимонопольний комітет України, Міністерство енергетики та вугільної промисловості України, а також безліч галузевих видань.

Документальне підтвердження зміни біржових котирувань протягом визначеного періоду можна отримати, надіславши запит на отримання біржової інформації на електронну адресу info@ueex.com.ua

Тому отримати актуальну інформацію можуть не лише постачальники, а й замовники, зокрема державні установи. Інформація щодо цін, яка може бути надана за напрямком «Природний газ», включає: середньозважену ціну ресурсу за результатами кожної сесії, середньозважену ціну місячних ресурсів (до запровадження щодобового балансування в Україні), щоденні котирування найбільш ліквідних європейських хабів та приведену їх вартість до кордону з Україною. Вказана інформація є об'єктивною й такою, що відображає стан ринку загалом.

Механізм коригування ціни ресурсу є індивідуальним для кожного конкретного випадку і залежить від походження природного газу (українського чи імпортного), порядку проведення розрахунків тощо. Рекомендацією до застосування котирувань ТБ «УЕБ» для коригування цін угод публічних закупівель є застосування коефіцієнтів, що відображають зміну котирувань ТБ «УЕБ» у динаміці за обраний розрахунковий період (наприклад,

місяць) відносно попереднього періоду. Їх розраховують для кожного періоду окремо. Отже, одним з механізмів внесення змін до договору про закупівлю може бути використання коефіцієнтів по відношенню до попереднього або базового періоду відповідно.

Наразі Міністерство економічного розвитку і торгівлі України проводить роботу щодо запровадження методики визначення середньозваженої індикативної ціни на природний газ, яка враховуватиме як ціни ТБ «УЕБ», так і котирування найбільш ліквідних європейських хабів. У міністерстві обіцяють впровадження онлайн-калькулятора для розрахунку зміни ціни на природний газ (на скільки відсотків вона змінювалася за визначений проміжок часу). Сьогодні особлива увага в усьому світі й особливо в Україні прикута до ціноутворення та рівня цін енергоресурсів, оскільки це є визначальним для національної безпеки та енергонезалежності. Рекомендуємо замовникам і учасникам публічних закупівель звернути увагу при закупівлі природного газу, що, окрім випадку зміни істотних умов договору про закупівлі на підставі пункту 2 частини 4 статті 36 Закону (зміни ціни за одиницю товару не більше ніж на 10 відсотків у разі коливання ціни такого товару на ринку, за умови, що зазначена зміна не призведе до збільшення суми, визначеної в договорі), можна скористатися також іншою підставою зміни істотних умов договору про закупівлю, а саме пунктом 7 частини 4 статті 36 Закону (зміна біржових котирувань або показників Platts, які застосовують у договорі про закупівлю, у разі встановлення в договорі про закупівлю порядку зміни ціни). Не забудьте про порядок зміни істотних умов договору, оскільки, згідно з пунктом 7 частини 2 статті 22 Закону, тендерна документація повинна містити проект договору про закупівлю з обов'язковим зазначенням порядку змін його умов. І пам'ятайте, що умови, зазначені в частині 4 статті 36 Закону, є підставами для внесення змін до договору, а не порядком змін його умов.

До тематики радимо прочитати статтю [**“Зміна ціни в договорі внаслідок коливань на ринку газу: аргументи та приклади”**](#).